

האדם צריך להוציא 'את עצמו' ואת רצונותיו במהלך עבודתו ית"ש!!!

אברהם את ההבטחות וההטבות שינתנו לו בהגיעו אל אותה הארץ, יהיו לך בנים, ממון ושם, להנאתך ולטובתך כפשוטו, אם כן מה היה הנסיון.

« הנסיון היתה 'איך' יעשה רצון ה', לא 'אם' יעשה!! »

ומבאר האור החיים הק', כי אמנם הובטחו לאברהם דברים טובים, אבל הנסיון היה האם ילך אברהם לארץ ישראל בכדי לקבל ולהגשים את אותם ההבטחות, או שילך בכדי לקיים את צווי השי"ת. ומעידה התורה וילך אברהם כאשר דבר אלי ה' (שם ד), לזה הודיע הכתוב צדקתו של אברהם כי מה שהלך לא לצד ההבטחות האמורות אלא לעשות את דבר ה', ללמדנו, כי אפילו תענוגים גשמיים הנחוצים לו, היו בטלים כעפרא דארעא מול תענוג לעשות רצון ה'.

וכן איתא בספר מאור ושמש ובספר אוהב ישראל, שזו היתה דרכו של אברהם אבינו, שלא קיים מצוות הבורא בעבור הטובות שהובטחו לו בשביל זה, אלא כדי לעשות רצון ה' בשלימות, כפי שאנו רואים בפסוק שאחרי ההבטחות שהבטיח לו הקב"ה ואעשה לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך (בראשית יב, ב), מה כתיב בו וילך אברהם כאשר דבר אלי ה' (בראשית יב, ד), להודיע לנו, שכל עצם הליכתו היתה רק בגלל אשר דיבר אליו ה', שרק משום סיבה זו הלך, ולא בשביל ההבטחות והברכות הרבות שנתברך בהם.

ולא כן היה אצל לוט, שעליו נאמר וילך אתו לוט (בראשית יב, ד), כלומר, שהיה נטפל לאברהם אבינו והלך עמו מחמת ריבוי העושר שהיה לו ומחמת ההבטחות שהובטחו לו, ולא היתה מטרתו לקיים רצון ה', והתוצאה ממהלך מחשבה זו נראתה לבסוף, שנפרד לגמרי מהשי"ת כמו שאמרו במדרש (ב"ר מ"א ז), שהסיע עצמו מקדמונו של עולם, ואמר אי אפשי לא בו ולא באלקיו, וללמדנו כי העבודה שיש בו חשבונות עצמיים אין בה קיום.

ועפ"ז מפרש בספר ייטב לב, מה שאנו מבקשים לבלי ראש השנה שנהיה לראש ולא לזנב, שילרא"ש הוא ר"ת 'לעשות רצון אבינו ש'בשמים, ובקשתינו היא, שלא תהיה עבודתנו כמו הזנב הנטפל ונסרך אחר אדונו, דהיינו, להיטפל אחרי העושים מחמת הברכה המובטחת בקיום רצון ה', אלא שנזכה לעשות באופן כזה שכל מטרתנו תהא טהורה וזכה כדי לעשות רצונו יתברך בתמימות ובלי חשבונות.

יתרה מזו, השפת אמת מסביר (לך לך תרל"ו), שבאמת גם לפני שהקב"ה ציוה על אברהם ללכת לארץ ישראל, הוא התכוון להגיע לשם, אולם אחרי שהגיע אליו הציווי, כל רצונותיו העצמיים נגזזו לחלוטין, ומעתה יעד אחד ויחיד עמד מול עיניו והאפיל על כל רצון אחר, היעד היחיד שעמד בפניו הוא קיום מושלם של רצון השי"ת, ובו התרכזו כל מעייניו.

לא בכדי התבטא אברהם על עצמו ואנכי עפר ואפר (בראשית יח, כז), משום שאכן הוא חש בעצמו כאין ואפס לעומת רצון הבורא, שהוא עמד במרכז חייו, את כל ישותו ביטל אברהם מול הקב"ה ומצוותיו.

מסופר על הבעש"ט הקדוש, שבדרכו לארץ ישראל עשה תחנה באיסטנבול, הוא נאלץ לחוג את חג הפסח בביתו של גביר עשיר ובעל נכסים, מרוב שמחה על שזכה לערוך סדר כי המלך, רצה להכיר טובה

« כמה פליאות בענין העשרה נסיונות »

כתוב בפרשתנו ויאמר יהוה אל אברהם לך לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אצרך (בראשית יב, א). ואמרו חז"ל הק' (אבות ה, ג) "בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולן, להודיע חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום לפני המקום".

והנה צריכין להתבונן בענין הנסיונות שנתנסה בהם אברהם אבינו ע"ה. הלא אמרו חז"ל הק' (נדרים לב) "וא"ר אמי בר אבא, בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו, שנא' עקב אשר שמע אברהם בקלי (בראשית כו, ה), חושבניה מאה ושבעין ותרי"ן". ור"ל חשבון מלת עק"ב מתוך קע"ה שנים שחי אברהם, זהו מספר השנים שאברהם אבינו 'שמע בקולי', וזה מוכיח שכשהיה בן שלש כבר הכיר את בוראו.

ובכל עשרות השנים הללו עסק באמונה, בחקירתה בידיעתה בהכרתה ובפרסומה, וכמבואר ברמב"ם (הלכות עבודה זרה פ"א ה"ג) בזה"ל: "והתחיל לעמד ולקרא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד. והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנאמר ויקרא שם בשם ה' אל עולם (בראשית כא, לג). וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו", עיי"ש עוד בהרחבה.

והנה, נסיונו הראשון שנתנסה בו אברהם אבינו עליו השלום, היה נסיון הזה של 'לך לך מארצך', וזה היה כשהיה בן שבעים וחמש שנה, כמו שנאמר ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחץ (בראשית יב, ד). ויש להבין אחרי שהיה אברהם אבינו כ"כ מסור ושקוע באמונה ובהפצתה לכל העולם, איזה צורך יש לנסות אותו בכל מיני נסיונות, לראות אם הוא 'באמת' נאמן להקב"ה. וביותר, שרק אחרי מעשה העקידה נאמר לו כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני (בראשית כב, יב), עתה, רק עתה נודע הדבר.

והנה מצינו מחלוקת איזה מאורעות נכנסים בחשבון עשר הנסיונות. בפרקי דרבי אליעזר מבואר כי הנסיון הראשון היה שנמרוד ביקש להורגו ונחבא בקרקע שלוש עשרה שנה, והנסיון השני היה שהושלך לאור כשדים, ואילו הנסיון השלישי הוא המצוה שנצטווה לך לך מארצך. לעומת זאת מתבאר בפירוש המשנה להרמב"ם ששני הדברים הראשונים אינם נחשבים מעשר הנסיונות, ופקודת 'לך לך' היא היתה הנסיון הראשון.

והדבר מפליא, כיצד זה לא תיחשב מסירות נפש עצומה כזו לנסיון. ולא עוד, אלא שלעומת זה, מצות 'לך לך' דווקא כן נחשבת מחשבון הנסיונות, לכל הדעות, ולכאורה זה נראה לנסיון קטן בהרבה מאשר מסירת הנפש באור כשדים.

והנה, לכאורה צריכין להבין מה היה הנסיון של לך לך, דרש"י פי' ד"ה לך לך, וז"ל, להנאתך ולטובתך, שם אעשה לגוי גדול, כאן אי זוכה לבנים, ועוד שאודיע טבעך בעולם עכ"ל, אם כן מה היה הנסיון, כאשר שמע

למארחו הבעה"ב, אמר לו כך, הנה יודע אני כי חשון בנים אתה, ובשביל שהחיית אותי, הנני מבטיח לך כי תזכה לבן זכר.

תכף שמע הבעש"ט כרוז משמים שהפסיד את חלקו בעוה"ב, כי האיש והאשה היו עקרים מטבעם, וע"י הבטחתו חייבים לשנות את סדרי הטבע. שמע זאת הבעש"ט וענה, ברוך השם, מעתה אוכל לעבוד את השי"ת בלי שום פניה, פנה אל האיש ואמר לו, לא ידעתי כי אתה עקר מטבעך, אבל בכל זאת אל ייפל לבך, כי כאשר הבטחתי כך יתקיים בעזרת השם.

תכף שמע כרוז אחר משמים, כי החזירו לו את כל זכויותיו, עבור שהסכים לעבוד את השי"ת בלי שום פניה.

הגה"צ רבי ישראל מסלנט זצ"ל, (תנועת המוסר ח"א עמוד ש"ג), נוהג היה לומר, אף אם היה האדם מקבל גיהנום בשכר מצוה, וגן עדן בשכר עבירה, ראוי היה לרוץ לדבר מצוה. כלומר, שהמניע לעשיית המצוה, לא רק שלא יהיה מחמת השכר המובטח בצידה, ולא רק שיש לעשותה גם ללא קבלת דבר בתמורתה. אלא גם אם יקבל עליה עונש, לא יימנע מלקיימה, מדוע, משום שחובה מוטלת על כל איש ישראל לעשות את רצון השי"ת בלי שום פניה.

« להציל בנו יחידו ממות, ולעשותו אך ורק מחמת רצון ה'! »

בזו הדרך מבאר המלבי"ם את נסיון העקידה וכותב, כי עיקר הנסיון היה אם יעשה המצוה לשם ה' בלבד בלא תערובת איזה פניה וכוונה זרה, והנה היה בזה שתי מצוות, שתחילה כשהעלהו קיים מצות ה' שצוה וְהֶעֱלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה (בראשית כב, ב), ועתה שהורידו קיים שנית מצות ה' שאמר לו אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ (בראשית כב, יב).

ומה שקיים מצוה הראשונה בלי שום פניה זה, אין זה חידוש, כי מה היה יכול לקוות לעצמו איזה תועלת מהקרבת בנו יחידו, ובוודאי עשה זאת רק לשם שמים, אבל במצוה השנית שצוה להורידו זה היה קשה מאד שיעשה רק לשם ה' בלבד, כי הלא היה נגד עיניו תועלת עצמו מה שמציל בנו יחידו מן המוות. אבל ה' היודע תעלומות לב, ידע כי כמו שעשה מצוה ראשונה רק לשם ה' בלבד, כן גם במצוה השנייה לא שמח על הורדתו משמחת עצמו בעבור שניצול בנו יחידו, רק שמח שזכה לקיים שנית מצות בוראו, והראיה שהיה קשה בעיניו הורדתו ורצה לעשות בו עכ"פ איזה מום עד שהוצרך להזהירו על זה.

ועל זה אמר כִּי עָתָה (בראשית כב, יב) - מן המצוה השנייה שקיימת, יְדַעְתִּי כִּי יָרָא אֱלֹקִים אֶתָּה כִּי לֹא חִשְׁבְּתָּ רְצוֹנוֹ לומר מה שחשכת אותו מן המוות, לא היה בו איזה כוונה ומחשבה חיצונית, שיעלה על לבך שחשכת ממות, אַתְּ בְּנֶךְ מֵצַד שֶׁהוּא בְּנֶךְ יַחֲדָךְ, ולא על כוונה זאת שחשכת אותו, רק מִמְּנֵי עֲשִׂית זֹאת רַק לְמַלְאוֹת צוּי בְּלֹא כוֹוֶנָה אַחֲרַת זֹרָה.

האדם יכול לעבוד על אמונה כל ימי חייו, לעשות דרשות ברבים לעורר יהודים אבל אפשר הוא עושה זאת כדי לקבל שכר, ומשום הכא הקב"ה ניסה אברהם אבינו לראות האם עושה רצון הקב"ה בשביל השכר או רק לקיים מצות הבראו יתברך.

כשהקב"ה ציוה אברהם אבינו לעשות עקידת יצחק, מתאר אותו הקב"ה בשלשה כינויים בנך, יחידך ואשר אהבת. אולם לאחר שאברהם אבינו עמד בנסיון וביקש להקריב, נאמר לו באמצעות מלאך ה', כי עתה ידעתי וכו' ולא חשכת את בנך את יחידך ממנו, כאן הוא מתאר בשני כינויים בלבד, מדוע השמיט הכינוי השלישי אשר אהבת.

וכתב לבאר בספר **שב שמעתתא** (בהקדמה) בזה"ל: "כי עיקר הנסיון היה על שראה ה' יתברך שאהב (אברהם) את בנו שהוליד למאה (שנה), ועל זה נתפשט האהבה ולא היתה שלימה עמו יתברך, לכן אמר לו לשחוט את בנו

אשר אהב, להשביט את האהבה מבנו ולהשלימה לו יתברך, ואחר עמדו בנסיון וכבר השלים אהבתו לו יתברך עד שבאהבתו רצה לשחוט בנו יחידו, אז כבר שבתה האהבה מבנו והשלים כל חלקיו לבורא יתברך, ולכן לא הזכיר שוב אהבה ליצחק, רק יחידו, עכ"ל.

ובספה"ק נועם אלימלך (ליקוטי שושנה), כתב שעד"ז אפשר לפרש מאמר הגמרא (פסחים ט), למה צדיקים דומין בפני השכינה, כנר בפני האבוקה, כי כמו כשהנר עומד ליד האבוקה בטל האור היוצא ממנו לגמרי כלפי האור הגדול היוצא מן האבוקה, כך מסתכלים הצדיקים על עצמם כלפי השכינה, שהם מבטלים את עצמם לגמרי, וכל ישותם כלא חשיבא כלפי האור הבורא יתברך ומצוותיו.

« מהו הדרך לא ליפול לשום ייאוש!! »

הגאון רבי חיים קויפמאן זצ"ל (בספרו משחת שמן), מבאר, שמי שעובד השי"ת באופן כזו, שאינו עושה חשבונות עצמיים, אינו נופל לייאוש, ומצליח ומתעלה מדריגות רמות.

וז"ל: "אברהם אבינו ע"ה עמד איתן באמונתו ולא נפל לזרועות היאוש גם בשעה שלפי ראות עיניו לא היו מעשיו ומסירות נפשו עושים פירות, אעפ"כ המשיך בעבודתו ועשה את המוטל עליו בתמידות".

"דבר זה נרמז בלשון הפסוק המספר על מלחמת אברהם עם המלכים שנאמר וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבַּח אַחֲיו וַיִּרַק אֶת חַנְיָכִיו וְלִידֵי בֵיתוֹ שָׁמְנָה עֶשְׂרִי וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת (בראשית יד, טז), והביא רש"י את דרשת חז"ל, שאליעזר לבדו היה עמו, ומנין גמטריא של שמו עולה שמונה עשר ושלש מאות. ותמוה, שאם רק אליעזר לבדו יצא עמו למלחמה, למה היה צריך הכתוב לכתוב זאת ברמז בלבד ולא כתב כן בהדיא".

"וכתבו בספה"ק שתיבות 'יאוש' עולה הגימטריא שלש מאות ושבע עשרה, ובא הכתוב לרמז לנו, שהנה עפ"י דרך הטבע, כשיצא אברהם ללחום מלחמתו וראה עוצם גבורת המלכים וניצחונותיהם במלחמותיהם, היה צריך ליפול ליאוש גמור ולחשוב היאך אני יכול ללחום עמהם, אלא שאברהם אבינו בגודל אמונתו התמימה לא חשב חשבונות, ונתעלה מעל מחשבות היאוש ויצא להילחם עמהם, ומכא האמונה וההתגברות הזו זכה לנחול ניצחון ולהכניע את כוחות הרע".

"ועל זה רמזה התורה שכתבה המספר שמונה עשר ושלש מאות, שהוא מספר אחד יותר ממנין הגימטריא של יאוש, ללמדנו זאת שאברהם אבינו לא נפל לזרועות היאוש, כי אם עלה למעלה מן היאוש ויצא למלחמה, ובכח זה זכה לנס ונצח אותם".

"ומזה ילמוד האדם, כאשר יצר הרע מקשה עליו את עבודת בוראו, ומדמה לו שאין לעבודתו ערך, והתאמצותו אינה מביאה תוצאות, ובכך רוצה להפילו ליאוש ורפיון שלא להתמסר כ"כ לעבודה, כמו שמצוי לפעמים שהאדם מתאמץ בעבודה מסוימת התאמצות גדולה כגון שיתבודד ויאמר תהילים למשך כמה שעות או משקיע עצמו בתורה זמן רב, ובגמרו העבודה הארוכה מצפה להרגיש איזו התעלות או התקרבות להשי"ת, וכשאינו עולה לו כצפוי נכנסים בלבו מחשבות שאין ערך לעבודתו עד שנופל לעצבות ויאוש, ולפעמים עד כדי רפיון בהמשך עבודתו".

"אולם על האדם להתבונן, להרחיק ממנו כל מחשבת פיגול ומרה שחורה ולעזוב כל החשבונות, שלא לחשוב אם מרגיש התעלות והתקרבות מעבודתו, אלא שאת דרכו של ראש צורים אע"ה ישמש לו לדוגמא, שלא מוטל עליו רק לעשות את שלו לקבל עליו עול מלכות שמים בתמימות ובפשטות, ולהתמסר ללימוד התורה ושמירת המצוות בכל כוחו, עכ"ל.

"... האדם יכול

לעבוד על אמונה כל

ימי חייו, לעשות

דרשות ברבים

לעורר יהודים אבל

אפשר הוא עושה

זאת כדי לקבל שכר,

ומשום הכא הקב"ה

ניסה אברהם אבינו

לראות האם עושה

רצון הקב"ה בשביל

השכר או רק לקיים

מצות הבראו

יתברך..."